

Sygn. akt I CKN 1095/98

W Y R O K

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 września 2000 r.

Sąd Najwyższy Izba Cywilna
w składzie następującym:

Przewodniczący: SSN - Kazimierz Zawada

Sędziowie: SN - Gerard Bieniek

SN - Mirosława Wysocka (spraw.)

Protokolant: Beata Rogalska

po rozpoznaniu w dniu 7 września 2000 r.
na rozprawie sprawy
z powództwa B. D.
przeciwko X. D.
o rozwód
na skutek kasacji powoda
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 13 lutego 1998 r., sygn. akt I ACa [...]

**oddala kasację i zasądza od powoda na rzecz pozwanej kwotę
300 (trzysta) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

U Z A S A D N I E N I E

Wyrokiem z dnia 13 lutego 1998 r. Sąd Apelacyjny w [...] oddalił apelację powoda B. D. od wyroku Sądu Wojewódzkiego w W. z dnia 5 listopada 1996 r., którym oddalono jego powództwo o rozwód związku małżeńskiego zawartego w listopadzie 1952 r. z X. D..

Sąd ustalił, że wyłącznie winnym rozkładu pożycia małżeńskiego jest powód oraz ocenił, że zachodzi negatywna przesłanka, o której mowa w art. 56 § 2 k.r. i op., bowiem orzeczenie rozwodu byłoby sprzeczne z zasadami współżycia społecznego.

Nadto Sąd przyjął, że – przy wyłącznej winie powoda – rozwód jest niedopuszczalny także ze względu na odmowę pozwanej zgody na rozwód, w sytuacji gdy brak jest podstaw do uznania tej odmowy za sprzeczną z zasadami współżycia społecznego (art. 56 § 3 k.r. i op.).

Jako podstawę kasacji od wyroku Sądu Apelacyjnego powód powołał naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 56 § 1 i 3 k.r. i op., w konkluzji wnosząc o zmianę zaskarżonego wyroku przez rozwiązanie małżeństwa przez rozwód z winy obu stron.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

W pierwszej kolejności zwrócić należy uwagę na wewnętrzną sprzeczność pomiędzy podstawą kasacji, a jej wnioskiem. Ani § 1, ani § 3 art. 56 k.r. i op. nie stanowią podstawy rozstrzygania o winie stron, pierwszy bowiem formułuje tzw. pozytywne przesłanki rozwodowe (zupełny i trwały rozkład pożycia małżeńskiego), drugi – przewiduje negatywną przesłankę rozwodową, podlegającą rozważeniu przy poczynieniu stanowczego ustalenia co winy (żąda rozwodu małżonek winny, odmawia zgody – małżonek niewinny). Nawet więc

wykazanie naruszenia tych przepisów nie mogłoby prowadzić do uwzględnienia wniosku kasacji, tak jak został on sformułowany przez skarżącego.

Wykazanie naruszenia wymienionych przepisów pozostaje jednak wyłącznie w sferze hipotetycznej, bowiem zarzuty kasacji są nieuzasadnione.

Wobec braku powołania podstawy naruszenia przepisów postępowania, bezprzedmiotowe są wywody kasacji odnoszące się do prawidłowości oceny dowodów i ustaleń faktycznych. Zarzut naruszenia prawa materialnego podlega więc ocenie na podstawie wiążącej podstawy faktycznej zaskarżonego orzeczenia.

Jak już wskazano, art. 56 § 1 k.r. i op. określa tzw. pozytywne przesłanki rozvodu, t. j. przesłanki, które muszą być spełnione, aby orzec rozwiązanie małżeństwa przez rozwód. Orzeczenie rozvodu, przy spełnieniu tych przesłanek, jest jednak dopuszczalne tylko o tyle, o ile nie stoją temu na przeszkodzie przesłanki negatywne wymienione w art. 56 § 2 i § 3 k.r. i op. Odmowę udzielenia rozvodu pomimo istnienia przesłanek z art. 56 § 1 k.r. i op. można by skutecznie zakwestionować w oparciu o zarzut naruszenia tego przepisu tylko wówczas, gdyby okazało się, że odmowa ta nastąpiła bez podstaw wynikających z art. 56 § 2 lub § 3 k.r. i op. Jeśli zatem nieskuteczne okaże się zakwestionowanie istnienia którejkolwiek z tych (ostatnich) przesłanek, przesądzi to również o nieskuteczności zarzutu naruszenia art. 56 § 1 k.r. i op. Tak właśnie rzecz się ma w przypadku rozpoznawanej kasacji.

Sąd przyjął istnienie negatywnych przesłanek rozvodu, wynikających z dyspozycji obu wymienionych przepisów (zarówno § 2, jak i § 3 art. 56 k.r. i op.).

Sąd Apelacyjny przyjął, tak jak Sąd pierwszej instancji, że orzeczenie rozvodu stron jest niedopuszczalne, gdyż pozostawałoby w sprzeczności z zasadami współżycia społecznego. Miał przy tym na względzie szczegółowo ustalone i omówione okoliczności dotyczące czasu trwania małżeństwa, wieku stron, ich stanu zdrowia, dotychczasowej ich wobec siebie postawy, możliwości

zaspokojenia potrzeb życiowych. Sąd wskazał w konsekwencji, jako podstawę odmowy udzielenia rozwodu art. 56 § 2 k.r. i op.

Skarżący w kasacji nie stawia zarzutu naruszenia tego przepisu, co przesądza o jej nieskuteczności. Skoro bowiem nie została zanegowana, a więc ostała się jako wiążąca, podstawa prawna wyroku (art. 56 § 2 k.r. i op.) nakazująca odmowę udzielenia rozwodu (oddalenia powództwa i apelacji), oczywiste jest, że kasacja nie może odnieść skutku.

W takim stanie rzeczy zarzut naruszenia art. 56 § 3 k.r. i op. staje się w istocie bezprzedmiotowy. Wobec tego jednak, że także i ten przepis został przez Sąd powołany jako podstawa orzeczenia, wyrazić wypada ocenę tego zarzutu. Jest to ocena dla skarżącego negatywna. Szeroko omówione przez Sąd okoliczności usprawiedliwiające odmowę pozwanej zgody na rozwód, przy braku ustaleń uzasadniających przyjęcie nagannych moralnie przyczyn jej postawy, nie mogły prowadzić do uznania tej odmowy za sprzeczną z zasadami współżycia społecznego. Wystarczającego i skutecznego przeciwstawienia wobec tych okoliczności nie mogą stanowić twierdzenia powoda, iż postawa i deklaracje pozwanej są jedynie działaniem na użytek procesu. Ocena postawy pozwanej zostało bowiem oparta na ustalonych faktach, a nie na deklaracjach pozwanej.

Wszystko, co powiedziano, prowadziło do konkluzji o braku usprawiedliwionych podstaw kasacji, co uzasadniało jej oddalenie, stosownie do art. 393¹² k.p.c.